

Rakah — če tam naletiš na trimarja, bo pred srečanjem sklonil glavo, da ne bo treba pozdraviti in se zmotiti v ritmu.

Včasih je kaj švignilo mimo mene navzdol. Kaj je bilo to? Lubnikar, kajpak! V Gabrovem je klanec nekoliko popustil. Sredi hiš je zmanjkalo markacij in lubnikarjev, pa naenkrat nisem vedel, kam naj se obrnem. A se je izšlo. Zanimiva, med hribe in Zaplotniško grapo vsajena vas mi je ostala za hrbtom, jaz pa kar navzdol novim srečanjem naproti. Na vrsti so bile nove korenine in nova spotikanja.

Spodaj v cestni rajdi, tam, kjer se na levo zavije k Staremu gradu, sem videl, kako to delajo. Do tam se pripeljejo s plehom, ga zaparkirajo v kakšno gosto senco, se preoblečejo, ne — slečejo se, supergice si

zavezkajo dol pod gleženjčke in preden obrnejo ključek, iz prtljavnika še palice poberejo. Kripo še enkrat pogledajo, češ, ali je vse v redu ali ni — in jo uberejo v breg. Kajti zgoraj, zgoraj jih v njihovi koči čaka njihov kot, njihov pogrinjek, njihova ta nagla hrana in prelepa vpisna knjiga, kamor bodo morda v kratkem zapisali: 261x.

»Ah, kako pisan je ta ljubi svet!« sem od srca zavzdihnil in se polagoma skozi hosto odmaknil proti škofjeloškemu gradu.

zaftrtelel — vrgel
flaširana voda — stekleničena voda
pleh — avto

COJZOVA KOČA NA KOKRSKEM SEDLU (1791 m) JE SLAVILA VISOK JUBILEJ

STO LET KOČE NA SEDLU

ALEKSANDER SARNAVSKY

Leta 1879 je dr. **Johannes Frischau** zgradil pod Kokrskim sedlom na Suhem dolu prvo zidano zavetišče oziroma skromno planinsko kočo. V zimi 1887/88 jo je odnesel plaz, ostanki koče pa začeli propadati.

Društvo DOAV (Sektion Krain) je v letu 1897 postavilo na Kokrskem sedlu novo kočo, in sicer na zemljišču barona **Zois**a. Otvoritev koče je bila 29. 8. 1897, imenovali pa so jo Cojzova koča. **Karel Zois** (1756—1799), botanik in raziskovalec rastlinstva v Alpah in Karavankah, je živel in ustvarjal na Brdu pri Kranju. Po njem se imenuje zvončnica *Campanula zoisii* in vijolica *Viola zoisii*. Njegov brat, slavn mineralog in plavžar **Sigismund-Žiga Zois** (1747—1818) je bil v dobi razsvetljenstva mentor in mecen slovenskih literatov.

Koča je bila v lasti nemško-avstrijskega društva vse do leta 1918. Deželna vlada je dala na osnovi odloka dne 30. 12. 1918 na ozemlju Slovenije imovino društva DOAV pod nadzorstvo oziroma sekvester (odvzem lastnine). Sama lastnina in zemljišče sta bila omejena v korist Zoisove lastninske družbe.

Primopredaja ali prevze je bil 18. 4. 1919.

S sklepom sekvesterske vrhovne oblasti za Slovenijo z dne 7. 9. 1919 in po odobritvi ministrstva za trgovino in industrijo, odseka za tujo imovino, so bile na temelju kupne pogodbe z dne 15. 9. 1919 nemške planinske koče in pritikline izročene v last SPD proti dogovorjeni kupnini, ki jo je to v celoti v gotovini poravnalo. S kočo je upravljal Osrednji odbor do leta 1941.

Leta 1941 so okupacijske oblasti pobrale vse planinske postojanke in jih zemljiškoknjižno prepisale na nemška planinska društva. Cojzova koča na Kokrskem sedlu je tako pripadla v last DAV, Zweig Oberkrain-München (1941/1945).

Po vojni je Fizikturna zveza skupaj s Planinskim društvom Slovenije 24. 2. 1946 kočo na Kokrskem sedlu dodelila v upravljanje PD Kamnik.

Leta 1948 je bila v Ljubljani ustanovljena Planinska zveza Slovenije, kamniška podružnica pa se je preimenovala v Planinsko društvo Kamnik.

Pri prevzemu koče je bilo ugotovljeno stanje na obeh sedlih takole: Cojzova koča na Kokrskem sedlu in koča na Jermanovih vratih sta bili popolnoma izropani; ostali sta sicer, vendar je vsa oprema izginila. Tako je poročal Planinski zbornik za leto 1945 na strani 23.

Planinci Kamnika so se z vso vneto lotili temeljite

Otvoritev prve koče na Kokrskem sedlu je bila 29. avgusta 1897, proslave ob 100-letnici koče je bila na sedlu letošnjega 31. avgusta.

Sedanja koča na Kokrskem sedlu

preнове. Na Kokrskem sedlu se je z dozidavo povečal prostor za 20 ležišč. Nabavili so popolnoma novo opremo in odprli prenovljeno zimsko sobo.

Leta 1950 je bila koča prvič popolnoma prenovljena in povečana.

Leta 1962 so zgradili tovorno žičnico in omogočili transport gradbenega materiala za kasnejšo obnovo.

Leta 1966 je bila koča ponovno adaptirana.

Kokrsko sedlo leta 1937: Lojze Erjavšek, brat Tone Erjavšek, oskrbnik koče, mama Ivana (Johana) in žena Heda. — Na Kokrskem sedlu je bil prvi oskrbnik od družine Erjavškovih ali po domače Jerincovih najstarejši sin France Erjavšek, ki ga je zamenjal brat Tone.

Popolna prenova koče je potekala do leta 1988, ko je Planinsko društvo Kamnik 18. 9. 1988 ob praznovanju svoje obletnice odprlo nov planinski dom.

Društvo je predlanskim izdalo barvni prospekt »Povabilo v Grintovce«, iz katerega lahko povzamemo vse zanimive podatke o Cojzovi koči na Kokrskem sedlu (1791 m):

»Dom stoji na prevalu dveh dolin, na vzhodni strani Kamniške Bistrice, na zahodni Kokre. Poimenovali so ga po Karlu Zoisu, ljubitelju slovenskih gora, sicer bolj znanem kot naravoslovcu. Prvo postojanko je že l. 1897 zgradilo Nemško-avstrijsko planinsko društvo. Med I. in II. svetovno vojno jo je upravljalo Slovensko planinsko društvo, ki jo je temeljito obnovilo. Po drugi vojni pa je Cojzov dom prevzelo Planinsko društvo Kamnik. Z razvojem in povečanim zanimanjem za planinsko-rekreativne dejavnosti je sčasoma dom postal pretesen in premalo ustrezen sodobnim tokovom življenja, zato so ga l. 1964 posodobili. Iz doline Kamniške Bistrice so l. 1962 napeljali tovorno žičnico in l. 1986 zgradili vodovod od 900 m oddaljenega izvira. To leto so tudi pričeli z obnovo in razširitvijo doma, ki so ga v novi podobi svečano odprli 18. septembra 1988 ob praznovanju 95-letnice ustanovitve Kamniške podružnice SPD. Sočasno je bil urejen cestni dostop do spodnje postaje žičnice.

Dom je odprt od začetka junija do sredine oktobra. V jedilnem prostoru je 120 sedežev in točilni pult. V 17 sobah je 105 postelj in še 30 ležišč na skupnem ležišču. Zimskim obiskovalcem je na voljo zimska soba z 12 ležišči. Poleg teh prostorov sta še WC in umivalnica z mrzlo vodo. Jedilni prostor je ogrevan s pečjo. Električni tok pridobivajo solarno. Na razpolago je tudi radijska zveza.

Razgledi: Zaradi izredne bližine visokih gora je razgled v daljave možen le v smereh obeh dolin: Kamniške Bistrice in Kokre. Na vzhodni strani spodaj vidimo 441

hudourniško grapo, po kateri smo prišli na Kokrsko sedlo, zgoraj kraljujejo obsežni pašniki Velike planine. Proti jugu, tik nad domom, dominirajo stebri Kalške gore. Na zahodu so najprej tik pod sedlom trate in peski, ki se čez Suhadolnikovo planino spuščajo v Kokro, nad katero vlada Storžič. Prostor na severu obvladuje Grintovec, najvišji vrh Kamniško-Savinjskih Alp, rahlo levo ob njem pa deloma vidimo južni greben Kočne. Če zlezemo še na kakšno polico nad dom, pa na eni strani vidimo pol Gorenjske in na drugi tja do zasavskega Kuma in čez.

Dostopi: Z avtomobilom po gozdni cesti iz Kamniške Bistrice mimo Žagane peči do spodnje postaje tovrne žičnice, 4 km, od koder je še 2h 30, ali po gozdni cesti iz doline Kokre mimo kmetije Suhadolnik do konca ceste v Suhem dolu, 5 km, od koder je še 2h. Od doma v Kamniški Bistrici mimo Žagane peči in spodnje postaje tovrne žičnice, 3h 30. Iz Leskovca v Zgornji Kokri mimo Suhadolnika čez Suhi dol, 3h.

Ture: Grintovec (2558 m) 2h; Kočna (2540 m) čez Spodnje, Srednje in Zgornje Dolce, 3h 30; Kalška gora (2047 m), 45 minut; Kalški Greben (2224 m), 2h 15.

Prehodi: Dom v Kamniški Bistrici (600 m), 2h 30; Kamniški dom na Kamniškem sedlu (1864 m) čez Sleme in Tursko goro, 6h; Frischaufov dom na Okrešlju (1396 m) čez Sleme in skozi Turski žleb, 5h 30; Češka koča na Spodnjih Ravneh (1542 m) čez Dolce in Dolško škrbino, 5h, ali čez Velike Pode, 4h; Planinski dom na Gospincu (1491 m) čez Kalce in Dolgo njivo, 5h, ali čez Kalški greben in Dolgo njivo, 6h.

Informacije: Cojzov dom na Kokrskem sedlu, 1242 Stahovica; Planinsko društvo Kamnik, Šutna 42, 1240 Kamnik, telefon (061) 831 345.

Letošnjega julija pa je PD Kamnik v nakladi 500 izvodov izdalo lično brošuro »Sto let Cojzove kočice na Kokrskem sedlu«, v kateri so zbrani malone vsi znani podatki o tem planinskem domovanju.

NEOZNAČENE POTI IN BREZPOTJA, KI POSTAJAJO MED GORNIKI VSE BOLJ PRILJUBLJENA

NA POT, KJER NI POTI

VLADO HABJAN

Včasih so po brezpotjih hodili le redki posamezniki. Plezalci so jih uporabljali za dostope do plezalnih smeri, (divji) lovci za dostope do lovišč, lovskih koč in opazovalnic, pastirji za poti do planin in bližnjih vrhov. Včasih gore niso bile tako množično obiskane kot so zdaj. Takrat so domačini vedeli skoraj za vsakogar, ki se je podal na goro. Danes ni več tako. Planincev je po visokogorskih magistralah predvsem v kopni letni sezoni toliko, da se včasih tam počutimo, kot da bi bili na cesti (okolica Triglava, Dolina Triglavskih jezer ...). Sodobni gorniki so tudi vse bolj usposobljeni in opremljeni za zahteven visokogorski svet. S tem pa so tudi vse bolj zahtevni cilji, ki si jih postavljajo.

Glede na povedano torej ni čudno, da so se nekateri tega naveličali in se usmerili v bolj samotni, a precej zahtevnejši gorski svet, v brezpotja. Vse več gornikov se umika s standardnih označenih poti v samoto, v manj znane predele naših gora. Brezpotniki, kot jim pravimo, so vmesna stopnja med obiskovalci označenih poti in alpinisti. Vendar pa je obisk brezpotja poleg lepote, ki jih omogoča, lahko tudi dvorezen meč za tistega, ki se tega loteva premalo premišljeno in s premalo priprave. Gibanje po brezpotjih namreč skriva več pasti in nevarnosti, ki jih vsekakor moramo poznati in obvladati, preden se odpravimo tja. Namen tega prispevka sicer ni dati napotke, kako naj se naučimo gibanja in varne hoje po brezpotjih, pač pa podati čimveč uporabnih podatkov. Vseeno bomo na kratko ponovili tudi nekaj navodil.

KAKŠNA ZNANJA POTREBUJEMO

Ko se odločimo za hojo po brezpotjih, je verjetno najbolj pomembno, da imamo za seboj že nekaj

»kilometrov« označenih, nadelanih in zavarovanih poti; to pomeni, da smo dobili veliko gorniških izkušenj že tam. Znati moramo brati opise tur, kar pomeni, da moramo poznati gorniško izrazje. Kaj je gora, dolina, škrbina, sedlo, ve vsak. Pa vemo, kaj je npr. greda, sleme, spodmol, zev, kaj so podi? Če ne, potem vzemimo v roke primerno literaturo (najbolje Alpinistično šolo, PZS) in se to naučimo. Brez branja karte in uporabe kompasa tudi ne bo šlo. Zato preberimo kakšen orientacijski priročnik in to natrenirajmo. Vsekakor moramo znati brati reliefne karte, se orientirati, izmeriti kak azimut, določiti stojišče in še kaj. Pri tem nam na terenu pri hoji po opisih zelo prav pride višinomer. Imeti moramo tudi več znanj o nevarnostih v gorah, opremljenosti, gorskem vremenu in prvi pomoči. Spet nam prav pride vzgojna gorniška literatura, ki je pri nas kar nekaj. Poiščemo jo v knjigarnah ali knjižnicah.

Na koncu pa pride pravzaprav najpomembnejše: znati se moramo gibati na različnem terenu (npr. po strmih travah, meliščih, skrotju, splezati krajše pragove, skoje ipd.). Tu pomagajo izkušnje, s katerimi pridobimo občutek za gibanje po razgibanem terenu. Veliko se lahko naučimo tudi v nekaterih šolah, najbolj seveda v alpinistični (ki pa je dolgotrajna), do neke mere tudi na različnih gorniških tečajih, ki jih organizirajo Mladinska komisija pri PZS ali posamezna planinska društva (informacije na PZS). V lahkem brezpotju se nam kaj hitro lahko zgodi, da se znajdemo v zahtevnejšem svetu, zato moramo vsekakor poznati osnove tehnike plezanja in vrvnih manevrov (navazovanje na pas, glavno vrv, varovanje, spust po vrvi idr.).

Na koncu še opozorilo: ne precenjujmo svojih sposobnosti, kot se to rado dogaja, ampak si za prve korake